

I EL CAFÈ D'EN RAFEL QUIM?

Recordo el cafè d'en Rafel Quim⁷. Hi anava sovint i sempre estava ple de gent. Sí, sobretot ben dinat. També hi havia la Casa Gran, que era molt important i era propietat dels Blondel⁸. Era important perquè era descendent dels que havien ajudat en la guerra Napoleònica. La gent tenia molt desig de cultura. Va haver una societat d'art i cultura: l'Ateneu. Aleshores, també hi havia les tavernes de la platja. Alguna vegada en Josep Pla també hi era. Però el cafè el recordo del segon període, quan jo ja era més gran. Entremig hi ha una època que no vaig anar a l'Escala i que em quedo molt a Barcelona. Quan em faig més gran, a l'estiu decidim d'anar a l'Escala una altra vegada. Però aleshores ja no anem a casa de la tia Lola, sinó que lloguem una casa als Albert darrera el passeig.

AIXÍ VAU PASSAR DIFERENTS ETAPES A L'ESCALA?

Hi ha dues etapes que passo a l'Escala. Una primera que hi vaig quan sóc petit perquè estic malalt amb cinc o sis anys i m'estic amb la tia Lola. Hi vaig dos o tres anys seguits. Recordo que la primera època va coincidir amb la Primera Guerra Mundial, de manera que es veien els barcos de guerra. Però els pescadors sortien igualment. Sembla que també hi havia submarins alemanys que van enfonsar vaixells que hi havien allà. Després hi ha una segona etapa que tinc entre 16 o 17 anys (aleshores feia el Batxillerat) i lloguem una casa als Albert amb els que teníem una molt bona relació. En aquesta segona etapa, hi vaig amb la meva mare i el meu germà Santiago. Veníem de Barcelona fins a Flaçà amb tren, i de Flaçà a l'Escala amb tartana que passava per Verges. Hi havia dues empreses de transport: en Vintinou i en Trenta. El primer feia aquest trajecte i el segon anava a Figueres. El meu pare només venia els caps de setmana. La meva mare anava amb la meva tia i amb les Albert i les Granell a passeig tot sovint, sobretot cap a Empúries.

“... anàvem a navegar pel costat de la costa. Cap a Montgó i tot allò. Exploràvem les coves i racons. Recordo que vam trobar una cova i que si feies una mica de capbussó, entraves a una de més fantàstica, semblava un temple.”

Aleshores, em faig molt amic d'en Martí Solés, que a casa seva tenien una fleca al carrer Maranges. Ens anàvem a banyar a l'Olla. La gent de l'Escala també solia nedar al Port d'en Perris i a la Creu. També anava a Empúries a banyar-me, però allà només ens hi banyàvem la gent de fora que hi passàvem els estius, gent que venia de Barcelona, Besalú i Castelló d'Empúries.

AIXÍ US FÈIEU AMB EN MARTÍ SOLÉS. RECORDEU EL NOM DE MÉS PERSONES AMB QUI ES RELACIONAVA EN AQUESTA SEGONA ETAPA?

Sí. Me'n recordo que amb el forner ens vam fer molt amics i que tenia una barca amb la que anàvem a navegar pel costat de la costa. Cap a Montgó i tot allò. Exploràvem les coves i racons. Recordo que vam trobar una cova i que si feies una mica de capbussó, entraves a una de més fantàstica, semblava un temple. Molt sovint sortíem de nit. Recordo també el general Poch. Havia estat a la guerra de Cuba i formava part de les tertúlies aquestes d'en Guillot, en Rodero, el meu pare i altres. Sempre explicava coses de Cuba.

ALGUN COP HAVÍEU ANAT AMB ELS PESCADORS A PESCAR?

No, a pescar no. Només amb els amics del poble anàvem a buscar gratonells, peluts... Però amb això d'anar a pescar, us explicaré una cosa molt interessant.

Una vegada que jo estava a casa de la tia Lola va venir en Guerra i ens va explicar la següent història: una dona estava a la vinya i el seu home havia sortit a pescar. Aleshores, va veure el seu home assegut al llindar de la vinya, una paret de pedra seca, i que queia cap a l'altra costat. Va anar a veure a on havia caigut, però no hi havia res. Se'n va anar cap a casa seva i va veure com tothom estava desesperat perquè el seu home, que estava pescant, va caure al mar i es va negar perquè no sabia nedar.

ANÀVEU A LA MISSA QUAN ÉREU A L'ESCALA?

Hi havia un capellà que es deia mossèn Carles, que era un bon home. Va passar una cosa molt interessant amb ell. Una vegada, que no recordo si va ser la primera etapa o la segona, hi havia el carter Busquets que era un home d'idees avançades. Un anarquista. El capellà va anunciar una visita a l'església del jesuïta Ballet, molt famós pels seus sermons. Era una visita per parlar sobre la conveniència dels exercicis espirituals. El carter Busquets va anunciar que hi aniria per presentar controvèrsia. Tothom va anar a l'església per veure què passaria. El dia assenyalat, sorprenentment el carter va quedar convençut i convertit després del diàleg. De manera que el diumenge següent va anar a missa i duia lo de les almoines. Va ser molt interessant.

D'esquerra a dreta i de dalt a baix. Moisès i el seu pare Antoni Broggi; Pancho Broggi, Maria Broggi (filla de Pancho Broggi i Maria Guerra), Maria Guerra, Elisa Vallès (mare d'en Moisès), Lola Broggi (tia d'en Moisès i germana del seu pare Antoni); Santiago Broggi (germà d'en Moisès), Josep Lluís Pellicer (fill de Joan Pellicer i Lola Broggi), Francesc Broggi (fill de Pancho i Maria Guerra), Maria Pellicer (filla de Joan Pellicer i Lola Broggi). L'Escala, any 1925.